

New York Times Bestseller

ADRIANA
TRIGIANI

„Úžasne nádherné, silné,
emotívne a plné dobra.“

– LISA WINGATE

ZMARENÉ
DOBRO

„Klenot medzi historickými románmi.“

– LISA SCOTTLINE

ZMARENÉ
DOBRO

ROMÁN

ADRIANA
TRIGIANI

aurora

Z anglického originálu Adriana Trigiani: *The Good Left Undone*,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Dutton v roku 2022,
preložila Júlia Zelenčíková.

Vydalo Vydavateľstvo AURORA, spol. s r. o., v Bratislave v roku 2023.
Číslo publikácie 25.

Jazyková redakcia Martina Korbová
Jazyková korektúra Mária Pavligová
Zodpovedný redaktor Mgr. Matúš Mládek
Technická redakcia Ivana Mládeková
Sadzba Samuel Ryba – Design Ryba
Tlač Těšínské papírny, s.r.o., Český Těšín

Prvé vydanie

Copyright © 2022 by Adriana Trigiani
All rights reserved.

Preklad tohto diela vznikol s finančnou podporou Literárneho fondu.

Translation © Júlia Zelenčíková 2023
Slovak edition © Vydavateľstvo AURORA 2023

Kniha ISBN 978-80-8250-104-2
eBook ISBN 978-80-8250-105-9

Venujem T/K

PRVÁ ČASŤ

KAŽDÝ, KTO CHCE DOSIAHNUŤ VEČNÝ ŽIVOT V NEBI,
NECH MÁ NA PAMÄTI TOTO:

Keď premýšľate o minulosti, zamyslite sa nad:

vykonaným zlom,

zmareným dobrom,

premárneným časom.

PROLÓG

Karur, India

VEEMI, VEEMI DÁVNO

Hora bola svätostánok s jedinými dverami. Za nimi, pod temnými jaskyňami vnorenými hlboko do zeme, ležia tie najbohatšie žily korundu, pyritu a rubínov celej južnej Ázie.

Červenú pôdu pred ústím bane, ofrankovanú šlapajami rôznych veľkostí, spaľovalo slnko. V opare takom hustom, že nebolo vidno cestu, sa vznášala vôňa klinčekov a hlíny. Neďaleko dediny Karur sa zhromažďovali obchodníci s drahokamami čakajúci na úlovok, keď sa odrazu obrátili k hore. Začuli slonie trúbenie, trúchlivý zvuk predchnutý túžbou, podobný hlbokému, priškrtenému tónu trúbkky v temnote. Keď sa z bane vynorila obrovská zvieracia hlava, kvílenie zosilnelo a rozliehalo sa ponad kopce.

Oči starej slonice zastieral povlak sivého zákalu. Miesta, kde na jej zvrásnenú kožu dopadli reťaze, pokrývali tmavočervené šmuhy zaschnutej krvi. Oba páry nôh spúťavalo hrubé konopné lano zaistené železnými upínadlami, ktoré sa zarezávali do sivej kože. Za sebou ťahala obrovskú plošinu s hromadou skál, medzi ktorými sa sem-tam zaleskol rubín.

Mahut¹ bol štíhly muž so škoricovohnedou pokožkou. Keď sa železné zubadlo pripevnené k oloveným reťaziam v slonej tlahe roztiahlo,

¹ Jazdec na slonovi, jeho cvičiteľ alebo opatrovatel' (poznámka prekladateľky).

hodil sa slonici na chrbát. Potriasla hlavou, aby zubadlo povolilo. Jej pán ho však utiahol.

Slonica zastala. Nebola ani vnútri bane, ani vonku.

„Jao!“ skríkol mahut, keď takmer vrazil do trámov podopierajúcich vstup do bane. Zviera jeho povel ignorovalo, a tak ho poležiačky udrel reťazou. „Jao!“

Slonica odrazu zastala.

Prvý raz v dlhom živote neposlúchla mahutov príkaz. Šľahnutia reťazou ju nezrazili k zemi.

Namiesto toho vztýčila hlavu a nadvihla chobot, aby našla cestu von. Spomenula si na polia tomkovice voňavej na brehoch rieky Amaravati. Dodali jej silu vytiahnuť plošinu z bane na svetlo sveta.

PRVÁ KAPITOLA

Viareggio, Taliansko

SÚČASNOSŤ

Matelda Roffová zatvorila oči a pokúsila sa rozpamätať, čo sa udialo potom. Tomu mahutovi sa niečo stalo, tým si bola istá. Podrobnosti príbehu na dobrú noc jej starého otca sa vytratili rovnako ako iné nepodstatné informácie, ktoré jej pamäť už nedokázala dlhšie uchovávať. Staroba sa podobala škatuli plnej prekvapení, ale nepríjemných. Prečo si príbeh o slonici nezapísala? Toľkokrát to chcela urobiť, no nikdy sa k tomu nedostala. Prečo všetko odkladá? Kto by mohol koniec toho príbehu poznať? Nino! Zavolala by mu do Spojených štátov, ale ani on si už skoro nič nepamätá. Kto vyrozpráva príbeh slonice, keď umrie? Veď rodina je práve taká silná, aké silné sú jej príbehy.

Mateldin starý otec Pietro Cabrelli, rodený Toskánec, bol brusič diamantov a zlatník. Venoval sa výrobe kalichov, patentov a cibórií pre Vatikán. Používal tie najvzácnejšie drahokamy a kovy sveta, ale nepatrili mu. Cabrelli pracoval za províziu stanovenú kupujúcim. Jeho manželku Nettu to nechávalo chladnou. „Rovnako by si mohol zametať rímske ulice a ani za takú námahu by ti nezaplatili viac.“

Každý deň po vyučovaní Matelda šla za starým otcom do dielne v jeho obchode. Sadla si na okenný parapet, nohy vyložila na radiátor a potichu ho pozorovala. Cabrelli pracoval nad

otvoreným modrým plameňom. Keď nič nemeral, spájkoval zlato do rôznych tvarov, rezal alebo leštil kamene, aby ich mohol niekam vsadiť. Mal na sebe koženú pracovnú zásteru, na krku sa mu pohojdávala lupa, za uchom mal zastrčenú ceruzku a zo zadného vrecka mu vykúkalo dláto. Vrčanie brúsneho kotúča, prenikavý zvuk podobný *détaché* vylúdenému na husliach, bola prvá hudba, ktorú Matelda počula. Cabrelli držal kamenný úlomok, nie väčší ako necht, a prikladal ho k drsnému povrchu kotúča, aby ho vyleštil. Vnučku naučil prezerať si drahokamy cez lupu, aby jej rýchlejšie ubehol čas. Len čo fazety vytvorili kaleidoskop hrajúci sa s odtieňmi kameňa, Mateldu to vždy nadchlo. V obchode sa zabávala, ale čakali ju aj povinnosti. Keď Cabrelli spájkoval kovy, musela otvoriť okná, a keď skončil, zatvoriť ich.

Na stene dielne visela mapa sveta, na ktorej Cabrelli zakrúžkoval tie najvýnosnejšie rubínové bane. Matelde ukázal miesta v Južnej Amerike, Číne a Afrike, ale prstom nakoniec zablúdil späť do Indie, kde nakreslil najviac krúžkov. Najčastejšie pracoval s rubínmi, lebo Svätá rímska cirkev uprednostňovala červenú. Bol si istý, že jeho výtvary podnecovalo božstvo. Inkrustovať drahokamy na monštranciu ukrývajúcu Oltárnu sviatosť znamenalo vstúpiť jej vieru a trvácnosť.

Matelda zatvorila oči. Predklonila sa, chytila sa kostolnej lavice a vdýchla vôňu včelieho vosku a kadidla, ktoré rozochvievali jej zmyslovú pamäť. Namiesto tichej modlitby medzi rozdávaním Eucharistie a záverečným požehnaním sa preniesla do čias, keď jej rodičia, starí rodičia a braček žili v jednom dome a každú nedeľu spolu zavítali do tohto kostola.

V mysli sa jej začali vynárať útržky Indie podľa spomienok starého otca. Baníci žuli medový plást, aby dlhé hodiny vydržali pracovať v tme. Rubíny farby holubej krvi sa podobali zrelému fialovému hroznu. Na blankytnej oblohe sa vznášali ružové obláčiky.

Po rodinnej večeri sa šli rodičia prejsť a deti zostali so starým otcom, aby im porozprával príbeh na dobrú noc. Pietro Cabrelli na dlážku naukladal vankúše, ktoré mali predstavovať horu,

a drevené kvádre stáby skaly z bane. Z vrecka vytiahol vreckovku a poutieral si ňou čelo, aby navodil zdanie horúčavy. Zahral všetky úlohy a imitoval rôzne hlasy ako herec v divadelnej hre. Dokonca sa stal aj slonom. Tackal sa po miestnosti a rozhadzoval rukou, napodobňujúc sloní chobot.

„Matelda!“ zašepkala jej kamarátka Ida Casciacarrová a jemne do nej štuchla.

Matelda otvorila oči.

„Zaspala si.“

Matelda šeptom odvetila: „Premýšľala som.“

„Zaspala si.“

Hádať sa s Idou nemalo zmysel. Každý deň sedávali v jednej lavici na omši, ich rutina bola vytesaná do kameňa ako ľalia do heraldickej dlažby zapustenej do žuly kostola. Vstali, sklonili hlavy, a keď kňaz do vzduchu naznačil pomyselný kríž, prežehnali sa. Pokľakli, keď zvony Kostola svätého Paulína zahlaholili dávne Kyrrie, ktoré ženy zvolávali na ranné chvály už od ich dievčenských čias.

Vo Viareggiu ste nepotrebovali hodiny. Riadili ste sa zvonmi a pekárom. Umberto Ennico vytiahol plechy s maslovými cornettmi z pece práve vo chvíli, keď don Scarelli začal svätú omšu. Kým sa skončila, pečivo z lístkového cesta vychladlo a Umberto ho potrel marhuľovou polevou, aby si ho veriaci mohli cestou z omše vyzdvihnúť.

„Poďme si dať pečivo a kávu,“ navrhla Ida cestou domov. Hlavu si zakryla šatkou a pod bradou si ju zaviazala.

„Dnes nie.“

„Veď máš narodeniny.“

„Prepáč, Ida. Príde ku mne Anina.“

„Tak niekedy inokedy.“ Ida zaklonila hlavu a cez bifokálne okuliare si kamarátku dobre obzrela. „Sľubuješ?“

„Sľubujem.“

Ida z vrecka vytiahla balíček previazaný stuhou a podala ho priateľke.

„Prečo si si robila starosti?“

„Len sa neteš. Nič veľké to nie je.“ Ida si schovala ruky do rukávov vlneného zvrchníka, ako keď si kňaz schová ruky do rukávov sutany počas kázne. „No tak, otvor ho.“

„Čo to je?“ Matelda zatriasla bielou plastovou nádobkou s akýmsi kapsulami.

„Probiotiká. Zmenia ti život.“

„Mne sa môj život páči.“

„Ak si ich dáš, bude sa ti páčiť ešte viac. Ale neber ma za slovo, opýtaj sa na ne lekára. Dnes ide hlavne o zdravé vnútornosti.“

„Prečo na mňa míňaš peniaze?“

„Nemám ti čo kúpiť. Máš všetko.“

„Ida, ak v osemdesiatjedem rokoch nemáš všetko, čo chceš, asi to už nedostaneš.“

Ida kamarátku letmo pobožkala na obe líca a pokračovala v ceste domov po strmej, dláždenej ulici. Ružová šatka jej sklízla z hlavy, strieborné vlasy jej rozstrapatil vietor. Metrioneovci/Casciacarrovci boli usilovní, nezlomní ľudia pracujúci v továrni na hodváb v časoch, keď šlo o veľký podnik. Matelda si pamätala, ako sa jej kamarátka s havraními vlasmi po dlhej zmene ponáhľala hore kopcom. *Kedy sme zostarli?* zauvažovala.

DRUHÁ KAPITOLA

Mestečko Viareggio leží na brehu Tyrrhenského mora, južne od Janovského zálivu a severne od amalfského pobrežia. Pastelové vily s výhľadom na more zatieňoval háj borovic s dlhými, tenkými kmeňmi, ktorým kralovalo zelené, rozčuchané lístie. Pláž Viareggio sa tiahla západným talianskym pobrežím ako smaragdový povraz.

Vzduch presakoval vôňou spáleného eukalyptového dreva a síry. Matelda stúpala po vratkých schodoch na drevenú promenádu. Carnevale včera oficiálne ukončil ohňostroj vybuchujúci na pozadí čiernej oblohy. Poslední turisti odišli z pláže pred východom slnka. Ruské koleso sa ani nepohlo. Kolotoč s umelými koňmi stál. Matelda počula len trepotanie nepremokavej celtý nad prázdnyimi predajnými stánkami.

Celú promenádu mala pre seba. Oprela sa o zábradlie a pozorovala kruhy dymu, ktoré stáby z obety stúpali k nebu z vyhásnutých ohnísk na pláži. Zamračená obloha sa na obzore rozmazávala, až sa spojila so striebřistým morom. Matelda začula kvílenie hmlového rohu, keď sa v diaľke odrazu zjavil elegantný oceánsky parník, ktorý čeril príboj a zanechával za sebou penové šmuhy. Ladná loď preplávala okolo, ťahajúc za sebou zástavu úsvitu. Veľké lode vyčkávala celý život a keď nejakú

zbadala, považovala ju za dobré znamenie. Nepamätala sa, kde sa to naučila. Bolo to niečo, čo vedela odjakživa.

Vráť sa, pomyslela si Matelda, keď sa biela loď s gaštanovo-červeným trupom a spodnou časťou vo farbe polnočnej oblohy nezastavila, ale plávala ďalej na juh. Neskoro. Loď mierila niekam do tepla. O zime už Matelda nepremýšľala. Onedlho nadíde jar a pod bezoblačné nebo sa vrátia tyrkysové vlny. Ako sa len tešila na prechádzky po pláži, keď bude znovu teplo!

Po rannej omši sa vydala na tradičnú prechádzku do obchodu, kde nakúpila všetko potrebné na jedlo, ktoré chcela v ten deň uvariť. Popoludní si prechádzku predĺžila a premýšľala. V poslednej fáze života, po tom, čo dala výpoveď ako účtovníčka v Klenotníctve Cabrelli, tieto rituály dodávali jej dňom formu. Vo voľnom čase riadila dom. Svojim deťom nechcela zanechať haldy papierov a miestnosti plné nábytku ako jej rodičia. Na nevyhnutné ich chcela pripraviť čo najlepšie.

Vírusu, ktorý ochromil Bergamo na severe, sa vyhla. Možno to bolo požehnanie. Koniec koncov, ten vírus si vyberal najmä starších ľudí a určite mal na muške aj ju. Situáciu brala optimisticky, nemala inú možnosť. Osud bol ako demolačná guľa. Netušila, kedy sa preženie okolo a všetko zničí. Zo skúsenosti vedela len to, že naozaj príde.

Zvyk spytovať si svedomie, ktorý jej ako dieťaťu vstúpili mníšky, ju stále neopustil. Uvažovala o ranách, ktoré jej spôsobili v minulosti, a o ranách, ktoré iným uštedrila ona. Toskanci síce žili pre prítomnosť, ale minulosť sa v ich vnútri stále držala. Aj keby to nebola pravda, číhala na ňu na každom rohu jej rodného mesta. Viareggio a jeho obyvateľov poznala ako svoje topánky. V istom zmysle tvorili jeden celok.

Po búrlivých karnevalových oslavách a začiatku pôstneho obdobia nálada v dedine spochmúrnela. Nasledujúcich štyridsať dní bude ponurým časom na premýšľanie, pôst a pokánie. V detstve sa Matelde zdalo, že nemá konca. Veľkonočná nedeľa, deň úľavy, nie a nie prísť. „Bez múk Veľkého piatka sa nemôžeš radovať

z Veľkonočnej nedele,“ pripomínala jej matka. „Bez kríža niet radosti,“ vravievala v nárečí, ktorému rozumeli len jej deti.

Vzkriesenie Pána dedinu vykúpilo a deti oslobodilo. Zo sôch svätcov stiahli čierne súkna. Obnažený oltár znovu zdobila myrta a sedmokrásy. Obyčajný vývar, ktorý mal zabezpečiť výživu počas pôstu, nahradil brzlík. Keď matka počas Veľkého týždňa miesila cesto na veľkonočný chlieb, vôňa masla, pomarančovej kôry a medu zdvihla deťom náladu. Chuť horúceho, jemného, čerstvého vaječného pletenca namočeného do medu znamenala, že čas obetovania sa už skončil a vráti sa najskôr budúci rok. Matelda si spomenula na konkrétny pranzo di Pasqua, na ktorom sa zúčastnili všetci členovia oboch strán rodín. Papa z drevených dverí zostavil dlhý jedálenský stôl, aby mohla celá rodina obedovať spolu. Mamička naň prestrela žltý obrus a ozdobila ho košíkmi s čerstvým chlebom.

„Sme jedno,“ povedal otec, keď zdvihol pohár. Nato nadvihli pohár aj bratrance, sesternice, tety, ujovia a súrodenci.

V Mateldinom živote sa odohralo veľa šťastných chvíľ, ale tá Veľkonočná nedeľa po vojne bola významná. Ak by raz celkom prišla o pamäť, verila, že si stále bude vedieť vybaviť, ako všetci za jasného svetla sedeli v záhrade a spoločne ukončili pôst. Keď bola mladá, naháňala čas, aby dostala to, čo chcela. Teraz ho naháňala, aby sa ho pevne chytila.

Drevené latky promenády pod jej nohami zavrzgali. Len čo dorazila k jej stredu, otočila sa a pozrela na široké sivé korzo. Prečo jej v detstve pripadalo nekonečné?

Spomenula si na letný večer na promenáde, keď bola ešte dievča a kráčala popri kočiку, v ktorom ležal jej brat. Nino sa narodil v roku 1949. (Čísla si pamätala – takí už účtovníci sú.) Vojna sa skončila. Matka mala oblečené marhuľové šaty z organzy a otec slamenák so širokou hodvábnou stuhou malinovej farby. Matelda si položila ruku na srdce, v mysli sa jej vynorili detaily. O chvíľu sa s ňou po promenáde začali prechádzať aj duchovia. Predstavila si, že muži na sebe majú obleky vo farbe karameliek

a ženy sa pýšia klobúkmi s pávimi perami. Matka pomaly otáča látkový, od slnka vyblednutý slnečník. Matelda si sadla na lavičku a privrela oči. Prisahala by, že počuje matkin hlas. Domenica Cabrelliová dcére vstúpila lásku k moru. Matelda cítila teplo jej prítomnosti zakaždým, keď pod koralovočerveným slnkom kráčala popri vode.

Premýšľala, prečo sa dokáže vrátiť ku konkrétnemu detailu svojho detstva, ale nepamätá si, čo včera mala na večeru. Možno jej tie probiotiká od Idy pomôžu. Musí sa o tom porozprávať s lekárom. Keď ju manžel k nemu vzal naposledy, sestrička jej urobila pamäťový test. Nebola v ňom ani jedna otázka o minulosti. Doktor a sestrička boli posadnutí len tým, čo je tu a teraz. *Kto je taliansky prezident? Aký je deň? Koľko máte rokov?* Matelda chcela odpovedať: „A komu na tom záleží?“ Lenže vedela, že si nesmie doktora pohnevať. Ubezpečil ju, že obrazy a predstavy o minulosti sú normálne, ale pokiaľ ide o posúdenie súčasného stavu jej mozgu, nepodstatné. „Minulosť a prítomnosť nie sú v ľudskom mozgu prepojené,“ objasnil jej. Matelda si tým taká istá nebola.

Prešla na druhú stranu bulváru a podišla k pôvodnému priečeliu rodinného podniku, ktorý sa zmenil na obchod s oblečením. Na budove sa stále skvel nápis *Klenotníctvo Cabrelli*, a hoci vybledol, v Matelde stále prebýval pocit hrdosti. Už pred dvadsiatimi rokmi jej manžel obchod presťahoval do Luccy, uponáhľaného mestečka len niekoľko kilometrov od Viareggia smerom do vnútrozemia.

Rukou si zaclonila oči a cez široký výklad nakukla dnu. Všimla si, že dvere do zadnej miestnosti sú otvorené. Dielňu, v ktorej sa kedysi nachádzal brúsny kotúč a kde jej starý otec brúsil drahokamy, zaplňali regály s oblečením.

Majitelia obchodov na bulvári mali plné ruky práce s odpratávaním karnevalových ozdôb. Spustili girlandy, povolili reťaze, zvesili svetelné šnúry. Nejaký muž balansoval na rebríku a pozdĺž cesty, po ktorej šiel sprievod, zvesoval červenú, bielu a zelenú vlnkoslávu. Obchodník s potravinami zmetal do jarku konfety, a keď Matelda prechádzala okolo, kývol jej na pozdrav.

Spojila dlane a usrkla si z ľadovej vody stekajúcej z hôr do starovekých cisterien. Vodovodné kohútiky držali ruky vyrytých anjelov, ktorých tváre nahlodal zub času. Voda prekypovala vzácnymi minerálmi s posilňujúcimi účinkami. Keď Matelda vytiahla z vrecka vreckovku a utrela si do nej ruky, spomenula si na matku. Domenica Cabrelliová nielenže trvala na tom, aby jej deti pili túto vodu na posilnenie zdravia, ale naučila Mateldu aj počítať, keď cestou do školy minuli niekoľko fontán s anjelikmi. Viareggio bolo aj jej prvou učebnicou.

Otvorila peňaženku. Chystala sa zaplatiť predavačovi za šesť dokonalých zlatých jabĺk, ktoré vybral z debničky a vložil do papierového vrecka.

„Darí sa obchodu?“ opýtala sa ho. „Buona festa?“

„Nie tak ako kedysi,“ posťažoval sa predavač.

Prešla okolo skupiny šiestich mužov na Via Firenze, ktorí dôkladne skladali obrovský stan s modrými pruhmi. Bratrance a sesternice Cabrelliovcov bývali v žiarivých domoch lemujúcich ulicu a postavených jeden vedľa druhého ako knihy na polici. Jednotlivé domy príbuzných rozoznávala podľa farby predných dverí: ružové patrili Mamaciovcom, žlté Biagettiovcov a zelené Gregoriovcov. Farby jej tiež pripomínali, kam nemá ísť. Matelda nebola vítaná v dome s azúrovomodrými dverami pre dlhotrvajúci spor medzi Cabrelliovcami a Nichiniovcami. Došlo k nemu dávno pred jej narodením. Patová situácia pokračovala aj po tom, čo sa Nichiniovcí presťahovali do Livorna. V pamäti sa jej vynorili detské letá, keď stála na úpäti kopca a pískaním zvolávala bratrancov a sesternice na pláž. Predné dvere sa s buchnutím otvorili a vytvorili hotovú farebnú enfiládu. Vybehli z nich deti a utekali za ňou na ulicu.

Matelda si len tak, pre zábavu, vložila do úst dva prsty a fúkla. Hlasitý trilok síce pritiahol pozornosť mužov skladajúcich stan na ulici, ale neotvorili sa ani jedny dvere. Zvyšní príbuzní sa presťahovali do Luccy. Matelda a Olimpio boli pamätníkmi mestečka. Poslední z Cabrelliovcov-Roffovcov vo Viareggiu.

Vo vrecku jej zabzučal mobil. Zastala a prečítala si správu.

Všetko najlepšie, Matelda! Ďakujem za príjemnú návštevu.

Švagrinej odpísala: „Ďakujem. Bola to zábava. Tak zase čoskoro!“

Matelda mala Patriziu úprimne rada. Všetkých uzmierovala a Nina postrčila k tomu, aby s Mateldou vychádzal. Koniec koncov, mali už len seba. Počas poslednej návštevy brata a jeho manželky sa s ním Matelda ani raz nepohádala.

„Opýtaš sa Nina, či si pamätá príbeh starkého Cabrelliho o slonici?“ dopísala.

Patrizia odpovedala žmurkajúcim emotikomom.

Matelda emotikony neznášala. Ľudia už nebudú komunikovať jazykom, namiesto nich budú hovoriť kreslené hlavičky s mušacími očami.

Zastala pri bráne mestskej záhrady, ktorú pred sto rokmi vysadila rodina Boncoursovcov. Pozemok im patril aj o niekoľko desaťročí, hoci vymreli po prvej svetovej vojne. Ladom ležiacu záhradu pokrýval bahenný koberec. Pár trvaliek pred mrazom chránila vrecovina. Uprostred záhrady, ako svadobný kočiar, stála osamotená, zablatená besiedka.

Matelda si spomenula na svoj prvý bozk pod filagóriou. Bolo leto. Mala zatvorené oči a vdychovala vôňu hrozna ťahajúceho sa po klenbe. Rocco Tiburzi to považoval za znamenie, využil príležitosť a pobozkal ju. Matelda mala štrnásť rokov a napadlo jej, že nič krajšie sa jej v živote už neudeje. Cestou domov sa takmer vznášala. Doma ju vyhrešila starká Netta, lebo zabudla na mech gaštanov, ktorý mala vyzdvihnúť. Neha a hanba ostali v Mateldinom srdci úzko späté, až kým nezistila, že ich spojenie jej nedovolilo skutočne milovať.

Gaštany lemujúce zadný záhradný múr stále bohato plodili. Susedia ich počas zberu úrody naďalej oberali do jutových vriec, ale Matelda sa rozhodla svoj podiel nechať na stromoch. Dosť sa ich najedla vo všelijakých kašiach, plnkách a cestách po vojne, keď bola núdza o potraviny. Sľúbila si, že keď vyrastie, nezje už ani jeden, a vzala si na starosť rodinnú kuchyňu. Popularita talianskych jedál s gaštanmi však Mateldu miatla a v okamihu jej pripomenula, ako rýchlo ľudia zabúdajú na utrpenie a bolesť.

Matelda a jej manžel Olimpio žili v podkrovnej Ville Cabrelli na rohu Viale Giosuè Carducci. Roffovci boli treťou generáciou jej obyvateľov. Po smrti Mateldiných rodičov a odchode detí si s manželom dom prispôsobili. Presťahovali sa do strešného bytu. „Konečne sme sa dostali hore,“ zavtipkoval Olimpio, „ale museli sme preto ísť o všetkých, ktorých milujeme.“

Vo Ville Cabrelli Matelda zažila každú stránku života. Nepáčilo sa jej, že jednotlivé generácie už nežili v jednom dome a nedelilo ich len pár schodov. Deti sa odsťahovali hneď po svadbe. Dcéra žila v neďalekej Luce a syn ešte severnejšie. Mnoho rokov bývali celkom blízko, ale už je všetko inak. Matelda si priała, aby celá jej *famiglia* ostala pod jednou strechou.

Dedina sa vyvíjala s postupnou zmenou rodín. Väčšina susedov, ktorí vlastnili domy s výhľadom na more, ich zmenila na byty. Pôvodní majitelia umreli a oni, dediči, sa rodinných sídel nechceli vzdať, a tak v lukratívnych letných prenájmoch našli potrebný príjem. Aj Villa Cabrelli sa rozpadla na nájomné byty. Nie preto, že by sa Roffovci ocitli vo finančnej tiesni, ale preto, lebo starli a nedokázali sa o taký veľký priestor starať. Renovácia zahŕňala montáž prvého výťahu v budove. Olimpio neoblomne tvrdil, že raz ho budú potrebovať. Mal pravdu. Obnova domu v šesťdesiatke by mala myslieť dvadsať rokov dopredu. Ubehli veľmi rýchlo.

Keď Matelda vyšla na kopec, zalovila v kabelke v snahe nájsť kľúč. Arancione znamenala domov. Oranžové dvere sa od jej detstva nezmenili.

„Signora, niečo pre vás mám!“ Giusto Figliolo, Mateldin bielo-vlasý sused, jej zamával spoza brány a podišiel k nej. „Dcéra šla na aute do Pietrasanty.“ Matelde podal veľký trojuholník parmezánu vo voskovom papieri. „Ak budete potrebovať viac, ešte mám.“

Matelda si ho vzala, akoby to bola činka. „Určite vám nebude chýbať?“

„Kdeže!“ zasmial sa. „Priniesla mi celý bochník. Vydrží až do ďalšieho *carnevale*.“

„Ďakujem, signore. Prosím, vezmite si pár jablák.“ Matelda otvorila papierové vrečko.

„Vezmem si jedno.“

„Naozaj? Mám ich veľa.“

„Jedno mi stačí. *Buon compleanno*,“ usmial sa Figliolo.

Darovať jej na narodeniny syr sa Figliolovcom podobalo. Kedysi vlastnili najobľúbenejšiu reštauráciu v meste, kde sa usporadúvali rodinné oslavy. Jeho matka bola dobrá kuchárka, otec schopný manažér. Pracovali tam všetky Figliolove deti. Keďže dobre vyzerali, ľahšie prilákali zákazníkov. Jeho sestry zomreli už dávno, ale Matelda si dobre pamätala ich havranie vlasy, štíhle postavy a nechty namaľované na červeno.

„Ako budete oslavovať?“ opýtal sa jej Figliolo.

„Veľmi skromne. Cieľom je dožiť sa ďalších dvadsaťštyri hodín. A potom ďalších, ak Boh dá.“

„Nech vás Boh požehná a dá vám to, čo potrebujete, lebo to, čo chcete, vám spôsobí iba problémy.“ Figliolo sa prežehnal.

„Cabrelliovci boli vždy bojovníci. Budete v poriadku.“

Matelda vytiahla noviny. „Nech sa páči, vezmite si ich.“

„Naozaj?“

„Nie sú tam žiadne správy, len nekrológy. Nepotrebujem, aby mi pripomínali, čo sa stane.“

„Ste ako dieťa, Matelda.“ Giusto mal deväťdesiattri rokov. „Veď ste len na začiatku.“

Posledná šupka jablka padajúca do drezu sa podobala zlatistej stuhe. Matelda ho nožom na šúpanie ovocia nakrájala na kúsky. Potľapkala cesto na plechu, šikovne naň poukladala plátky jablka a posypala ich cukrom. Pocukrovanú vrstvu poprášila škoricou a všetky cípy cesta spojila v strede do pomyselnej taštičky, presne ako ju naučila matka. Jablkovú štrúdlu nakoniec vložila do rúry.

Nakrmila domácich miláčikov. Pší kríženec Beppe svoju porciu zhlto a zaspal pod pohovkou. „Si ako tvoj pán. Najesť sa. Zdriemnuť si. Najesť sa,“ podpichoala psa. Mačka Argento sa prechádzala po vrchnej polici knižnice v obývačke a ani dnes nevynechala svoj